Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll nr 256

Tallinn, Toompea ja videosild Esmaspäev, 26. oktoober 2026

Algus 11.15, lõpp 13.00

Juhataja: Annely Akkermann (esimees)
Protokollija: Epp-Sandra Satsmann (konsultant)
Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Andres Ando (nõunik), Kristo Varend (nõunik), Vivian Põld (konsultant)
Puudus: Martin Helme
Kutsutud: Rahandusminister Jürgen Ligi, ministri nõunik Kristofer Renner, riigi pearaamatupidaja Juta Maar, Rahandusministeerium eelarvepoliitika asekantsler Sven Kirsipuu, finantstalituse juhataja Viola Mäemurd, nõunik Kaisa Rosin ja analüütikud Liisi Pooga ja Sten Sommer, riigi rahandus talituse juhtivanalüütik Margus Täht, strateegiatalituse nõunik Rando Kängsepp, riigikontrolör Janar Holm, Riigikontrolli peakontrolör Ines Metsalu-Nurminen ja auditijuht Gerli Eisberg (4. päevakorrapunkt), Riigikogu Kantselei pressinõunik Gunnar Paal, Sotsiaaldemokraatliku erakonna fraktsiooni praktikant Marjana Tosunjan

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (994 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse „Riigi 2025. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (1033 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine. Osalevad rahandusminister Jürgen Ligi ja riigikontrolör Janar Holm.
5. Isamaa fraktsiooni algatatud hasartmängumaksu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (984 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
6. Isamaa fraktsiooni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse kehtetuks tunnistamise ja liiklusseaduses sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (982 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
7. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Komisjoni istung esmaspäev, 26.10.2026 kell 11.15
1. Nädala töökava kinnitamine

2. Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (994 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse „Riigi 2025. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (1033 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine. Osalevad rahandusminister Jürgen Ligi ja riigikontrolör Janar Holm.
5. Isamaa fraktsiooni algatatud hasartmängumaksu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (984 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
6. Isamaa fraktsiooni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse kehtetuks tunnistamise ja liiklusseaduses sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (982 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
7. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 27.10.2026 kell 14.00
1. Vabariigi Valitsuse algatatud 2027. aasta riigieelarve eelnõu (1037 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine. Osaleb välisminister Margus Tsahkna.
2. Vabariigi Valitsuse algatatud 2027. aasta riigieelarve eelnõu (1037 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (1069 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja Euroopa Liidu 2028–2034 programmiperioodi vahendite regionaalselt tasakaalustatud jaotamise ja kasutamise põhimõtted" eelnõu (957 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
5. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja peredele suunatud maksusoodustuste pakett“ (975 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
6. Riigikogu liikme Kalle Grünthali algatatud mootorsõidukimaksu seaduse kehtetuks tunnistamise ja liiklusseaduses sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (1010 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
7. Info ja muud küsimused

Aivar Kokk tegi ettepaneku lisada esmaspäevasesse, 26. oktoobri komisjoni istungi päevakorda kaks Isamaa fraktsiooni algatatud eelnõu (982 SE ja 984 SE), mis varasemalt olid planeeritud teisipäevasesse, 27. oktoobri komisjoni istungi päevakorda. Komisjon nõustus konsensuslikult.

Otsustati:
1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann sõnas, et eelnõu menetluslikud otsused on tehtud. Eelnõu kolmas lugemine ja vastu võtmine on kavandatud kolmapäevale, 28. oktoobrile.
Maris Lauri teavitas, et keeletoimetamisel on tehtud mõned täpsustused ja sõnastust on muudetud selgemalt mõistetavamaks eelnõu § 2 punktis 8. Mõtet ei ole muudetud, vaid muudeti sõnajärge. Ta tõi välja, et sõnastuse kohaselt on Rahapesu Andmebürool seaduses sätestatud ülesannete, samuti välislepingust või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate

ülesannete täitmiseks õigus töödelda isikuandmeid, sealhulgas üldsusele suunatud või avalikest allikatest kättesaadavaid isikuandmeid ning teatamiskohustuse täitmise käigus Rahapesu Andmebüroole esitatud eriliiki isikuandmeid.
Aivar Kokk küsis, kas see osa tuli teksti juurde.
Maris Lauri vastas, et selle lause viimane osa oli varem lause keskel.
Kristo Varend täpsustas, et lauses muutus mõnede sõnade asukoht, kuid midagi uut ei ole sinna juurde tulnud.
Annely Akkermann täiendas, et põimlausest on tehtud loetelu.
Aivar Kokk tõdes, et viimase minuti muudatused tuleb teha korrektselt.
Maris Lauri täpsustas, et algsest ettepanekust võeti teiseks lugemiseks välja rahvuse kohta käivad andmed. Lause tundus sel põhjusel veel veidi kohmaks, mistõttu muudeti see selgemalt mõistetavaks.
Aivar Kokk sõnas, et seal ei ole kirjas, millal on Rahapesu Andmebürool õigus isikuandmeid töödelda.
Maris Lauri vastas, et see on muudes paragrahvides kirjas ning seda ei ole kolmandaks lugemiseks muudetud.
Annely Akkermann sõnas, et lause on läinud korrektsemaks ja mõte on jäänud samaks. Tegemist on keelelise parandusega. Ta tegi ettepaneku kiita heaks kolmanda lugemise tekst.

Otsustati:

2.1. Kiita heaks eelnõu kolmanda lugemise tekst, kuhu on sisse viidud keelelised ja tehnilised täpsustused (poolt 7: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev; vastu 1: Aivar Kokk; erapooletuid 0).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (994 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann sõnas, et eelnõu menetluslikud otsused on varasemalt tehtud. Eelnõu kolmas lugemine ja vastuvõtmine on kavandatud kolmapäevale, 28. oktoobrile.
Andres Ando sõnas, et paragrahv 1 punktis 1 on sõnade järjekorda täpsustatud. Paragrahv 1 punkti 2 muutmiskäsus on tehtud täpsustus, et see oleks standardne.
Annely Akkermann tegi ettepaneku kiita heaks kolmanda lugemise tekst.

Otsustati:
3.1. Kiita heaks eelnõu kolmanda lugemise tekst, kuhu on sisse viidud keelelised ja tehnilised täpsustused (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

4. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse „Riigi 2025. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (1033 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine. Osalevad rahandusminister Jürgen Ligi ja riigikontrolör Janar Holm.

Jürgen Ligi andis ülevaate koondaruandega seotud olulisematest teemadest. Riigikontroll on väitnud, et 2025. aasta raamatupidamisaruanne kajastab kõigis olulistes aspektides õiglaselt finantsseisundit ja lõppenud aruandeperioodi. Riigikaitse teema puhul on palju räägitud varude saldost. Riigikontroll on teinud soovitusi rahandusministrile. Ei ole selge, kui palju tuleva aasta riigieelarvest on pikaajaliste kohustustega seotud. Üks soovitus on kehtestada ühtne metoodika ning aruandlus- ja seirekord eesseisvate eelarveaastate rahaliste kohustuste arvestamiseks. Peidetud kohustused ja seotud kulud on väga keeruline riigirahanduse probleem. Koostatud on ühtne metoodika tulevaste eelarveaastate rahaliste kohustuste arvestamiseks. Juulis valmis tegevuspõhise eelarvestamise käsiraamat. Teemat on teadvustatud ja sellega on tegeletud. Rahalise jätkusuutlikkuse seisukohalt on see väga oluline. Vabariigi Valitsus saab muuta sihtotstarbelise reservi raha kasutamise eesmärki ja jaotust viisil, mis ei ole jälgitav. Soovitus on kaotada sihtotstarbeline reserv ja planeerida ette

teadaolevad tegevused valitsemisalade sisse. Selle mõttega ei olda nõus, sest praktiline riigivalitsemine nõuab suurt paindlikkust. On summasid, kus täpne tulemus on üsna ebatäpselt prognoositav ja poliitika realiseerimine võtab aega. Oluline on, et sihtotstarve oleks kõigil silme ees. Sellisel viisil saab kulusid paremini ohjeldada. Reserv ei saa olla liiga suur. See on üks konservatiivse rahanduse instrument, et hoitakse kulud vaos viisil, et need tõstetakse kõrvale ja kohe ei kulutata. Jääkide ülekandmisel kordusid varasemad riskid ja soovitus on tagada jääkide ülekandmise regulatsiooni täitmine ja tugevdada kontrolli. Paindlikkus kuupäeva vahetusega on paratamatu ja mingid asjad kanduvad üle. Statistiliselt on Eesti jõudnud paremasse positsiooni, kui on OECD virtuaalne 10%-line eesmärk. Rahandusministeerium ei saa võtta administratiivselt kogu süüd enda peale. Küll aga on koorem enda peale võetud, et vigu vähem oleks. Reegleid ja järelevalvet on karmistatud.
Sven Kirsipuu ja **Juta Maar** tegid ettekande riigi 2025. aasta majandusaasta koondaruandest. Esitlus on protokolli lisas 1. **Sven Kirsipuu** sõnas, et majandusaasta koondaruanne ei ole ainult raamatupidamislik aruanne. See sisaldab ka tegevusaruannet ehk nii finantsülevaadet kui ka eesmärke, mõõdikuid, tulemusvaldkondi jne. Sealt leiab infot ka avaliku sektori kohta. Näiteks Eesti Energia on avalikus sektoris, aga ei ole valitsussektoris. Koondaruande juurde kuulub ka Riigikontrolli kontrolliaruanne. 2025. aastat iseloomustasid üsna madal majanduskasv ja üsna kõrge inflatsioon. Samal ajal oli eelarve puudujääk võrreldes etteplaneerituga üsna hästi kontrolli all. Statistikaameti viimaste andmete kohaselt oli viimane teadmine puudujäägi kohta 2% SKPst ja võlakoormus kasvas 24%-ni. Eesti 2035 mõõdikud annavad tunnetuse, kus riigina tervikuna ollakse. Haridus on Eesti tugevus. Ühiskonda mõjutab rahvastiku vähenemine. Hoolduskoormus suurendab survet avalikele teenustele. Eakate vaesusrisk on Euroopas üks kõrgemaid. Tootlikkus jääb Euroopa Liidu keskmisest maha. Riik on püüdnud hoida 1% panust SKPsse teadus-, arendus- ja innovatsioonikuludes. Taristu osas on Eesti kõige rohkem investeeriv riik Euroopas. Riigi tõhususe kontekstis on oluline, millisesse transpordiliiki panustatakse. Digiriigi tugevused ei jõua veel igapäevase teenuse kogemuseni. Usaldus riigi institutsioonide vastu on paraku madal, andmed ei liigu tihti teenustega kaasa ja piirkondlik ebavõrdsus teenuste puhul on murekoht. Samas on Eesti rahvusvaheline maine tugev. Võrreldes teiste riikidega ollakse väga heas kohas ja ka digiteenustega rahulolu on kõrge. Muud avaliku sektori üksused, mis ei ole võla ja defitsiidi arvestuses, moodustavad 14% kogukuludest. 58% kogu eelarvest moodustavad sotsiaal- ja tervisevaldkonna kulud. Üle poole riigi majandamiskuludest on varsti kaitsekulud. Ehk kui kaitsekulud kasvavad, siis kasvavad ka riigi majandamiskulud ja personalikulud. Koondnumbreid vaadates ei saa teha järeldusi tervikuna selle kohta, kuidas riigis laiapõhjaliselt läheb. Eelarvejääkide ülekandmise numbrid on vähenenud.
Juta Maar pööras tähelepanu laenukohustistele, mis on jõudnud 9,6 miljardi euroni eelmise aasta lõpu seisuga ja kasvanud alates 2019. aastast. Eelmise aasta kasv oli 0,6 miljardit eurot. Likviidsed varad kahanesid 0,7 miljardi võrra. Mittelikviidsed varad või vähelikviidsed varad olid aasta lõpuks 15,5 miljardit. Kõige suurema osa moodustab materiaalne põhivara. 1,2 miljardi hulgas on Kaitseväe varud, mille kohta Riigikontroll märkuse tegi. See number ei ole usaldusväärne. Kaitseväe varude arvestuses on IT-süsteemi andmetes väga palju puudujääke ja andmete korrastamine võtab aega. Loodetavasti suudetakse näidata edusamme, et midagi tehakse paremaks. Valitsussektori konsolideeritud tulusid oli kokku 17,4 miljardit eurot. Maksutulud kasvasid 6%. Füüsilise isiku tulumaks kasvas 15% ja palgakasv oli keskmiselt 5%. Juriidilise isiku tulumaks kahanes. Saadud toetuste tulu oli valitsussektoris kokku ligi 2 miljardit, sellest 900 miljonit vahendati edasi, mis tähendab, et valitsussektor sai selle välisdoonoritelt ja andis edasi väljapoole valitsussektorit. Tulud kaupade ja teenuste müügist

jäid umbes samale tasemele. Need olid umbes miljard eurot. Kulud kokku olid 17,1 miljardit eurot. Kõige suurema osa sellest moodustasid antud toetused. Sihtfinantseerimine ja muud ülekanded moodustasid eelmisel aastal 2 miljardit eurot. Tööjõukulud olid kokku 5 miljardit eurot ja kasvasid 5%. Valitsussektori keskmine brutopalk kasvas 3,8% võrra. Majanduskulud vähenesid võrreldes 2024. aastaga, kuid seal oli arvestuspõhimõtte muutus. Eelmisel aastal oli intressikulu kokku valitsussektori peale 400 miljonit eurot. Eelmisel aastal investeeris valitsussektor kokku 1,9 miljardit eurot. Kolm kõige suuremat investeerimisvaldkonda olid transport, riigikaitse ja haridus. Riigiasutuste puhul vaadatakse ka rahavoolist puudujääki.
Janar Holm tõdes, et Kaitseministeeriumi valdkonna puhul on kriitiline küsimus, kuidas algpositsiooni tekitada. Tuleb vaadata, mis on need sammud, mis aitaksid olukorda lahendada ja hinnata liikumist selles suunas, et varud saaksid korrektselt arvestatud. Kaitseministriga on räägitud Riigikontrolli mõtetest, kuidas seda teemat lahendama hakata.
Ines Metsalu-Nurminen andis ülevaate Riigikontrolli kontrolliaruandest. Esitlus on protokolli lisas 2. Riigikontrolli töö on hinnata, kas riigi raamatupidamise aastaaruanne on korrektne. Riigikontrolli hinnangul on riigi 2025. aasta raamatupidamise aastaaruanne õige, aga tehakse märkus Kaitseministeeriumi varude saldo kohta, mille maht oli aasta lõpu seisuga 1,2 miljardit. Riigikontroll hindab ka tehingute seaduslikkust. Jõuti järeldusele, et riigi majandustehingud on tehtud valdavalt kooskõlas riigieelarve seadusega ja 2025. aasta eelarve seadustega. Riigieelarve täitmise aruanne on olulises osas õige ja näitab usaldusväärset teavet riigi tulude, kulude ja investeeringute kohta. Kaitseministeeriumi valdkonna temaatika kandub üle tõenäoliselt ka järgmistesse aastatesse. Kaitseväe juhataja hinnangul on varusid ladudes umbes paarsada miljonit ühikut. Riigikontroll tõdes, et ei saa anda hinnangut, et varude väärtus on 1,2 miljardit eurot. Kaitseväe peastaabis saadi varude infosüsteemiga tutvuda. Sellest tõdeti, et informatsioon, mis on aluseks varude kajastamisel bilansis, ei ole usaldusväärne. Infosüsteemis on väga palju korrastamata informatsiooni. Näiteks on seal varusid, millel on kogused, aga puudub rahaline väärtus. Samas on vastupidiselt ka varusid, millel on rahaline väärtus olemas, aga koguseks on märgitud null. Näiteks on ka varude nimekirjas objekte, mis ei ole põhivarad ega varud. See näitab, et infosüsteem on olnud aastaid korda tegemata. Kaitseministeerium on omavoliliselt muutnud raamatupidamise reegleid. Raamatupidamise reeglite kehtestamine on Rahandusministeeriumi töö ja teised valitsemisalad peavad neid järgima. Kaitseministeerium on jätnud osa varusid arvele võtmata, kuid Kaitsevägi ei suuda tagantjärele öelda, mis jäi arvele võtmata. Kaitsevägi on tagantjärele varude maksumust korrigeerinud pärast seda, kui Riigikogu on 2024. aasta raamatupidamise aastaaruande kinnitanud. Iseenesest on tagantjärele raamatupidamise parandamine lubatud teatud nõuetega, kuid neid nõudeid ei ole täidetud. Algsaldole on lisatud 100 miljoni euro väärtuses varusid, aga ei ole esitatud sellist dokumentatsiooni, mida 100 miljonit eurot tähendab. Varude puhul on hakatud kontrollima, kas on tagatud see, et kogu varustus, mis jõudis 2025. aastal Kaitseväe kasutusse ja ladudesse, on jõudnud raamatupidamise arvele. Riigikontrolli hinnangul on 300 miljoni ulatuses varusid raamatupidamisest puudu. See teeb umbes 60 000 ühikut. See tähendab, et osa varadest on jäänud aasta lõpus arvele võtmata. Probleeme annaks ennetada ja lahendada siis, kui varade ja varude inventeerimine toimuks nõuetekohaselt. Kaitseväe juhataja on mitmel korral ise rääkinud, et inventeerimine võtab palju tööaega ja Kaitseväel on tulenevalt inventuuridest suur koormus. Inventuurid ei täida oma eesmärki sellisel kujul, nagu neid praegu tehakse. Inventuuri eesmärk peaks olema siiski see, et kui varu on üle loetud, siis võrreldakse tegelikku pilti infosüsteemiga. Infosüsteemis tehakse ka vastavad parandused. Kui need parandused infosüsteemis tegemata jätta, siis järgmisel aastal minnakse uuesti vale baasinfo pealt varu üle lugema ja see tööaeg, mis

inventuuridesse pannakse, ei tasu ennast sellisel viisil ära. Puudujääke varudes ei ole seni tuvastatud, kuid kuni varude piisavus ei ole lõplikult kindlaks tehtud, ei ole võimalik ka kinnitada, et kõik vajalikud varud on olemas. Kaitseväe juhataja on öelnud, et tema hinnangul on varud olemas, kuna üksuste ülematel on väga hea ülevaade sellest, mis laos peab olema ja kus see laos asub. Varude informatsioon tuleb kindlasti digitaliseerida, tööprotsessid tuleb digitaliseerida ja infosüsteemis olev informatsioon tuleb korda saada. Nagu riigikontrolör mainis on järgmise aasta audit suunatud sellele, et kaardistada vähemalt seda, mida on aasta jooksul üritatud ära parandada. Sellel aastal vaadati, kui hästi valitsemisalad teavad, millised on nende eelseisvate aastate kohustused. Riigieelarve seaduse § 60 reguleerib kohustuste võtmist ja ütleb, et kohustusi eelseisvateks aastateks võib võtta eeldusel, et nende maht ei ületa 50% valitsemisala piirmääraga eelarvest. Kõikidelt valitsemisaladelt on palutud informatsiooni, kas nad peavad seda arvestust ja milline on nende eelarveperioodi kohustuste seis. Üheltki valitsemisalalt ei saadud vastust küsimusele, kui palju nad on kohustusi võtnud. Umbes pooled väitsid, et nad jälgivad seda, aga ei suutnud arvestust esitada, teine osa ministeeriumeid möönsid, et nad tegelikult ei jälgi selle § 60 lõike 4 täitmist. Muredena toodi välja, et pole päris selge, mida kohustuse all mõeldakse ega millise metoodika järgi tuleks neid kohustusi arvele võtta. Osa valitsemisalasid leiab, et oleks vaja ühist infosüsteemi, kus neid kohustusi arvestada. Riigikontroll uuris Rahandusministeeriumilt, kui palju jälgitakse seda, mida valitsemisalad kohustuste võtmisega teevad. Rahandusministeerium oli positsioonil, et iga valitsemisala vastutab ise selle eest ja valitsemisalad peavad ise info kokku koguma. Auditi ajal täiendati tegevuspõhise eelarvestamise käsiraamatut, mida nende kohustuste all silmas peetakse ja kuidas seda arvestust pidada. Sihtotstarbelise reservi puhul tehti ettepanek see kaotada ja teine alternatiiv oli muuta sihtotstarbelise reservi muudatused paremini jälgitavaks. Sihtotstarbelise reservi kasutamine otsustatakse reeglina juba riigieelarve ja riigieelarvestrateegia protsessi raames. Selle kohta on riigieelarve eelnõu seletuskirjas eraldi lisa, kus on projektid välja toodud. Aasta jooksul võib Vabariigi Valitsus reservis toimuvat muuta. Täheldati, et hiljem on keeruline tuvastada, milliseid objekte ja mis asjaoludel muudeti. Mõningatel juhtudel on tõesti olukord lihtsalt selles, et kas projekti tähtaeg või projekti rahastamise täpne summa aasta jooksul täpsustub. Leidus ka olukordi, kus üks projekt asendati teisega. Kui küsida, miks selline olukord juhtus, siis seda infot on raske kokku koguda ja eeldab Riigikantselei valitsemisalade dokumendisüsteemist seletuskirjade ülesotsimist. Rahandusministeeriumi kodulehel on praegu kehtiv nimekiri sihtotstarbelise reservi kasutamisest ja sinna võiks juurde panna lingi või viite, kui aasta jooksul otsustatakse üks projekt teisega asendada ning mis asjaolud seal olid, mis tingisid asendamise. Ülekantavad piirmääraga vahendid on viimastel aastatel kahanenud. Debatt, mida valitsemisaladega peetakse, on jäänud samaks. Jätkuvalt on nii, et ülekandmise ajal muudetakse raha otstarvet, asutust või majanduslikku sisu. Riigikontroll leiab, et ka ministri käskkiri määratleb raha kasutamise otstarbe ning see on kirjas ka tegevuspõhise eelarvestamise käsiraamatus. Ministeeriumites jälgitakse eelarvet aasta keskel tõenäoliselt ainult tegevuspõhise või majandusliku sisu vaates. Kui aasta lõpus hakatakse tegema kokkuvõtteid, siis hakatakse tagantjärele korrastama ja ülekandmise hetkel muudavad need oma sisu. On olnud juhtumeid, kus ministri käskkirjas on üks ülekantavate nimekiri ja kuluarvestuse infosüsteemi jõuavad teised ülekandmised. Valitsemisalad teevad oma eelarveotsuseid ka pärast eelarveaasta lõppu. See viitab sellele, et eelarvet ei ole aasta keskel jälgitud ja tagantjärele võtab palju aega, et käskkirjad korda saada. Valitsemisaladele on tehtud soovitus oma eelarve seiret parandada. Võib-olla tuleks vaadata, kas ülekandmise reeglid on liiga jäigad ja neid oleks vaja paindlikumaks muuta, kui ministeeriumitel on raskusi

nende täitmisega.
Aivar Kokk küsis, kas ülekantavate summa on 300 miljonit.
Sven Kirsipuu vastas, et jah ning see on umbes 6% kogu mahust.
Aivar Sõerd tõdes, et tulemusnäitajate puhul on väga palju andmeid puudu, kuigi need andmed peaksid olemas olema. Ta küsis, kas aruande kokkupanemisel andmeid ei olnud. On mitmeid näiteid, kus raha tuleb valdkonda juurde, aga näitaja liigub vastupidises suunas. Samuti tekitas küsimust väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta näitaja. Milline poliitikamuutus on seda näitajat niimoodi mõjutanud?
Jürgen Ligi vastas, et riik peab neid väärtusi endale eesmärgiks seadma. Regionaalpoliitika on vastuvoolu ujumine ja väärtuste seadmine. Mõistlik on kirjutada riigiplaanidesse, et elu peab igal pool olema. Jutt, et euroraha suunatakse Tallinnast ja Tartust väljapoole, on praktiline väärtuse eesmärk ja seda ka täidetakse, aga see ei ole piiritu.
Annely Akkermann sõnas, et SKP protsendi puhul väljaspool Harjumaad on märgatud suuri taristuinvesteeringuid.
Jürgen Ligi tõdes, et teid ei jagata maakonda ära.
Sven Kirsipuu täiendas, et majandusaasta koondaruanne valmib varem, kui kõik mõõdikud on olemas. Sisulisi debatte tulemuste üle on hea arutada läbirääkimiste ajal, kus iga valdkonna minister rahanduskomisjonis käib. Tihti on mõõdikud valdkondlikumad küsimused. SKP on horisontaalne katusemõõdik, mis peegeldab eesmärki, et kogu elu Eestis ei oleks Tallinnas. Samas ei tähenda see seda, et see oleks eelarve kaudu hästi juhitav. Kui mõnel aastal mõni Tallinnas asuv suurettevõte teeb väga hea tulemuse, siis selle tulemusena osakaal mujal halveneb. Riigi jaoks on valiku koht, kas püütakse meetmeid järgmistel aastatel tasakaalustada, tehes ettevõtlustoetusi väljapoole Harjumaad. Näiteks välisvahendite puhul tekib küsimus, et kui kasutatakse välisvahendeid väljaspool Tallinna, siis tegelikult suurt osa Eesti ettevõtlusest ei toetatagi.
Aivar Sõerd palus täpsustust tervelt elatud aastate kohta.
Jürgen Ligi vastas, et tervena elatud aastate mõõdik on suhteliselt subjektiivne. Inimeste heaolu kasvades ootus tervisele kasvab. See aga ei tähenda, et poliitikavalikutes sellega ei tegeletaks.
Sven Kirsipuu tõdes, et mida detailsemalt eelarvesse sisse vaadata, seda väiksemaks läheb lõtk. Tervena elatud eluea mõõdik on ka rahvusvaheline eesmärk. Mida detailsemaks ja konkreetsemaks mõõdikuga eelarves minna, säilitades seose katusemõõdikuga, seda lähemale saab jõuda üks ühele mõjule. Kui riik panustab mingite meetmetega inimese tasandil, siis sellel on mõju ka ülemistele mõõdikutele. Eelarve annab platvormi selleks, et debati käigus saaks mõõdikud täpsemalt üle vaadata. Igalt tasandilt ei peaks üks ühele seost mõõdiku ja raha vahel otsima.
Aivar Kokk tõdes, et 1,2 miljardi eest on vara, aga osa sellest ei ole arvele võetud ja ei järgita raamatupidamise seadust. Riigikontroll peaks sellest kusagile organitele teatama. See ei ole juhtunud esimest aastat. Ta küsis, kuidas on see võimalik, et eiratakse seadust.
Juta Maar selgitas, et Kaitseministeeriumi valitsemisala on pidanud selle üle ise arvestust. Teised institutsioonid ei saa teada, kuidas nemad seda arvestust peavad. Raamatupidamise andmeid ei ole kasutatud sisekontrollisüsteemi osana. Raamatupidamine on näidanud, kui palju on ostetud, aga infosüsteemi, kus varad arvele võetakse, ei ole kontrollitud, et kas andmed lähevad kokku. Septembrikuust alates prooviti esimest korda teha nii, et raamatupidamislikku informatsiooni võrreldakse sellega, kui palju nemad oma süsteemis varasid arvele võtsid.
Aivar Kokk tõdes, et sellest teemast ei räägita esimest korda. Kontroll ei saa selline olla.

Janar Holm tõdes, et Kaitsevägi on ise olnud positsioonil, et nad ei peagi asju sellisel viisil korras hoidma. See on peamine probleem. Praegu on murrang toimunud ja nad tegelevad sellega ning saavad aru, et see on nende jaoks oluline. See on palju tõsisem küsimus, mitte ainult raamatupidamisliku detailsuse tehnilisuse mõttes. Riigikontroll vaatas põhimõttelisi suuremaid varude gruppe.

Ines Metsalu-Nurminen lisas, et varasemalt on olnud sarnaseid teemasid, aga need on puudutanud eelkõige põhivaraarvestust. Kaitseministeeriumiga ja Kaitseväega on vahetatud informatsiooni, et põhivaraarvestuse saaks enam-vähem korda, kuigi igal aastal on märgukirjas palju teemasid. Varude teema kerkis päevakorda seetõttu, et riigiraamatupidamise üldeeskirjas toodi sisse arvestuspõhimõtte muudatus. Kaitsevägi ongi aastakümneid pidanud varude üle arvestust bilansiväliselt, mis ei tähenda, et see ei peaks korras olema. Bilansivälises arvestuses ei olnud nende jaoks raha oluline. Nüüd tuleb vaadata, kuidas Kaitseväe infosüsteemi saaks siduda raamatupidamisega, et saaks siduda varade koguseid ja raha. Tuleks jõuda nii kaugele, et see, mis 2026. aastal eraldati ja soetati, saaks korrektselt arvele. Sealt edasi saaks hakata tegelema sellega, et algsaldo korda saaks.

Jürgen Ligi palus täpsustust Kaitseväe erandi kohta raamatupidamisreeglites. Varasemalt võeti varustus arvele siis, kui ta saabus. Ta küsis, kus Kaitsevägi seadust rikkunud on.

Juta Maar vastas, et sellel on pikk ajalugu. 2004. aastal oli Kaitseministeeriumiga arutelu ning nad tõdesid, et neil on palju ladusid ja laosüsteeme ning nad ei suuda tagada raamatupidamislikku informatsiooni laoväärtuste kohta. Kirjutati üldeeskirja erand, et kaitseotstarbelised varud kantakse kuluks, aga nende üle tuleb pidada bilansivälist arvestust. Riigikontroll käis kontrollimas bilansivälist arvestust ja leidis, et see ei ole korras. Eurostat heitis samuti erandit ette. Lõpuks ütles Kaitsevägi, et nad saavad info anda, sest see on neil ühes süsteemis. Üldeeskirja muudeti alates 2025. aastast. Praegu kajastatakse nii, et kõik ostud kantakse siiski kuluks, aga nende saadetud informatsiooni järgi korrigeeritakse kulusid nii, et lõppkokkuvõttes jääb kuludesse see, mis ära kulutati ja ülejäänud on laoarvel. Saadetav informatsioon ei ole aga õige. Praegu selgitatakse üksteisele, millised need varud üldse on, mida raamatupidamises peab arvele võtma. Nende jaoks on varustus kõik üks ning ei tehta vahet raamatupidamislikel mõistetel. Praegu ollakse alles selle juures, et üksteisele selgitada, kuidas on infot vaja.

Jürgen Ligi sõnas, et arusaamine läheb paremaks ning selle nimel pingutatakse.

Annely Akkermann sõnas, et ministriga on olnud vaidlus, kas varal ja varul on võimalik vahet teha. Kaitseväe juhataja lubas selle korda teha. Raamatupidamise Toimkonna juhendid peavad kehtima ka Kaitseväe raamatupidajatele ja finantsistidele. Ei saa öelda, et keeldutakse Raamatupidamise Toimkonna juhendit järgimast.

Diana Ingerainen küsis, kelle ülesanne on hinnata, kas eelarves olev summa tõi tulemuse. Näiteks, kes hindab, kas Tervisekassale eraldatud kulu läks õigesse kohta, kui Tervisekassa teeb eraldi tervishoiuteenuste osutajatega lepingu. Kelle ülesanne on hinnata tervikpilti?

Sven Kirsipuu vastas, et selliste hinnangute kaudu, kas mingi asi on töötanud või mitte, tehakse riigis targemaid valikuid ja kasutatakse riigi raha tulemuslikumalt. Küsimus on, kes selle tulemuslikkuse üle kontrolli ja järelevalvet teeb. Sotsiaalministeerium, olles valdkonna ekspert, peaks välja töötama adekvaatsed mõõdikud, õigesti raha siduma ja tegema selle üle süsteemset analüüsi ning väljendama analüüsi tulemust eelarveläbirääkimistel. Näiteks taotleda lisaraha mingisse valdkonda, aga ka suunata enda valdkonnas raha ümber ühelt tegevuselt teisele, kui see on nende hinnangul tulemuslikum. Teiseks on oluline raamistik ise. Peab olema võimalik selle teema üle arutada. Kolmandaks on kõrvaltvaataja pilk. Päris mitmetes riikides teevadki riigikontrollid tulemusauditeid, vaadates valdkondi ja hinnates, kas tulemuslikkus on saavutatud.

Diana Ingerainen küsis, kui suur mõju on 2 miljonil eurol Kultuuriministeeriumi mõõdikule

„Sport kooli“.
Sven Kirsipuu vastas, et peaks mõtlema valdkondade või ministeeriumite üleselt, kui rääkida poliitika kujundamisest. Tihti vaadatakse oma eelarvet ja mõõdikuid, aga tegelikult eesmärgid kattuvad. Kui eesmärgid on ühised, siis see peaks olema ühise tulemusvaldkonna all. Raamistik on oluline ning parandamisruumi on. Eelarvereeglite raamistiku sees on teist aastat järjest hindamisel arengukavad, mis sisaldavad eesmärke ja nende tulemuslikkust. Tulemuste täitmist hinnatakse hindamise käigus. Retrospektiivne analüüs toimub riigis keskselt juhituna.
Janar Holm rõhutas, et on ääretult oluline, et siin oleks rahale lähemal olevad mõõdikud. Riigikogu on täpselt see koht, kus neid teemasid arutada ja vaadata, kuidas täidetakse eelarves toodud eesmärke. Riigikontroll nägi, et suur osa sellest ei ole rahaga seotud. Suur mõjutaja oleks see, kui toimuks infovahetus arstide vahel. Seda ei saa riigieelarves kirjeldada. Rahaga sidumine on väga keeruline ja raha juurde andmine ei pruugi lahendada ühtegi probleemi. Järgmise aasta riigieelarve mõttes on mõõdikul mõte siis, kui on selge seos konkreetse rahastamise ja tulemuse vahel. Näiteks arendada infosüsteemi selleks, et info jõuaks ühe arsti juurest teise juurde. Siin on tulemuse mõju ja see on otseselt rahaga seotud.
Riina Sikkut tõdes, et rahuaeg on täpselt selline koht, kus asjad Kaitseväes korda saada. Sisuliselt on tegemist õige teemaga, sest peab olema ülevaade sellest, kus ja mis asub, et saaks vajaduse korral kiiresti varusid liigutada. On hea, et sellega tegeletakse. Ta küsis, kas on mõni hea näide, kus ministeerium raha kasutamist tegevuspõhises vaates jälgib. Aasta-aastalt mõõdikud muutuvad ja nende arv on vähenenud, aga kvalitatiivset hüpet ei ole valdkondades toimunud.
Ines Metsalu-Nurminen vastas, et jooksev või operatiivne seire on pigem majandusliku sisu järgi.
Gerli Eisberg vastas, et Haridus- ja Teadusministeerium ja Sotsiaalministeerium.
Sven Kirsipuu lisas, et eelarveprotsess on ametnike tasandil läbirääkimiste mõttes viidud strateegilisele tasemele. On harjutud mõtlema sellele, et on mingid tükid ja väga raske on ennast ümber mõelda strateegilisse maailma ja hakata rääkima teenusest, eesmärkidest ja tulemustest riigisektoris. See ongi pikk ja vaevarikas mõtteviisi, juhtimiskultuuri ja andmete suur muutus, mis on läinud aasta-aastalt paremaks. Tegelikult peaks juhtima mõlemat pidi, sest vaated täiendavad üksteist. Eelarve läbipaistvust on mõlemas suunas vaja. Tegevuspõhine maailm tuleb raskemini järele. Mida rohkem tööd tehakse, seda rohkem mõju raha eest saavutatakse. Ministeeriumitel endal on poliitika kujundamisel teenust kõige raskem hinnastada ja tulemuslikkust mõõta. Allasutused mõtlevad ammu teenusepõhiselt.
Riina Sikkut nõustus, et kaks vaadet täiendavad teineteist. Viimaste aastate protsess ei ole viinud tulemuseni, et on rahale lähemal seisvad mõõdikud. Tervisekassa kulud ei käi riigieelarvest läbi. Tuleb vaadata, kuidas seda tüüpi sihtide puhul seos luua. On olulisi mõõdikuid, mis on sisuliselt õiged ja sobivad valdkonna juhtimisse, aga poliitilisi otsuseid ei tule. Eesmärgi saavutamist takistab sageli asjaolu, et valdkonnas välja pakutud tõenduspõhiste lahenduste rakendamine eeldab küllaltki väheseid rahalisi vahendeid, kuid nõuab muudatusi õigusaktides ning poliitiliste otsuste tegemist. Tekib küsimus, kas mõõdiku seadmisel peab arvesse võtma poliitilist valmisolekut otsuste tegemiseks.
Sven Kirsipuu tõdes, et väga palju otsuseid jääb tegemata rahapuuduse tõttu. Kui võtta kõik mõõdikud ette ja panna neile ambitsioon, siis jäävad kõik täitmata. Kärpeaastaid on üle elatud nii, et on vaadatud, kuidas võimalikult valutult kärpida, et mõõdikud ei läheks halvemaks. Tervisekassa teema puhul võiks seos olla järgmine samm. Arenguhüppeks võiks olla, et eelarveläbirääkimistel ei ole aluseks ainult see, et lisavajadus on ära seotud mõõdikuga, vaid ka see, millised on võtmemõõdikud ja millised on seal all olevad alammõõdikud ja rahad ning kuidas katusemõõdikut kõige paremini mõjutada. Kuni selleni välja, et mingeid asju ei tehta, et tõsta raha kusagile teise kohta. Paraku on see pikaajaline protsess. Eelmisel aastal sai rahanduskomisjoni eestvedamisel seadusesse sisse pandud, et mõõdikul peaks olema võimalikult suur seos rahaga. Mitmed on selles suunas ka liikunud, kuid see ei paista kõige paremini mõõdikute massist välja. Arutelu on vaja üleval hoida, et paranemine toimuks.
Annely Akkermann sõnas, et pärast Riigikogu valimisi peaks üle vaatama tähtajad seoses majandusaasta aruandega. Oleks hea, kui 2027. majandusaasta aruannet saaks vastu võtta 2028. aasta juunis.

Juta Maar tõdes, et Rahandusministeeriumi aastaaruanne on valmis juuni lõpuks. Riigikontrolli kontrollaruanne võtab üsna palju aega.
Annely Akkermann leidis, et majandusaasta aruanne võiks 15. aprilliks valmis olla.
Ines Metsalu-Nurminen tõdes, et kui lõplik aruanne valmib esimese kvartali lõpuks või aprilli lõpuks, siis on juuni lõpuks võimalik Riigikontrollil aruanne teha. Kui saab lõplikud andmed ettepoole, siis saab ka auditit varem teha.
Mart Võrklaev nõustus Annely Akkermanni mõttega ja lisas, et ministeeriumid peaksid kiiremini tegutsema.
Sven Kirsipuu tõdes, et ülekantavad ei mõjuta eelmist aastat.
Annely Akkermann tänas külalisi ettekannete ja küsimustele vastamise eest ja tegi ettepaneku teha menetlusotsused. Ettepanek teha muudatusettepanekute esitamise tähtaeg lühem, sest muudatusi saab esitada ainult eelnõu ühelehelise teksti kohta ja oluline on koondaruanne kinnitada enne järgmise aasta eelarvet.

Otsustati:
4.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.11.2026 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).
4.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Aivar Sõerd (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).
4.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).
4.4. Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 19.11.2026 kell 17:15 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

5. Isamaa fraktsiooni algatatud hasartmängumaksu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (984 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Aivar Kokk andis ülevaate eelnõust. Eesmärgiks on hasartmängumaksu alandamise tühistamine ja, et see jääks varasema 7% peale.
Andres Ando sõnas, et Vabariigi Valitsus otsustas eelnõu mitte toetada ja eelnõu kohta on esitanud arvamuse Estonian Gaming Association.
Annely Akkermann pani hääletusele ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Ettepanek ei leidnud toetust (poolt 2: Annely Akkermann, Diana Ingerainen; vastu 3: Aivar Kokk, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut; erapooletuid 0).

Otsustati:
5.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.11.2026 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).
5.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Annely Akkermann (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).
5.3. Teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada (poolt 3: Aivar Kokk, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, vastu 2: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, erapooletuid 0).

6. Isamaa fraktsiooni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse kehtetuks tunnistamise ja liiklusseaduses sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (982 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Aivar Kokk andis ülevaate eelnõust. Eelnõu eesmärk on mootorsõidukimaksu seaduse ja sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamine.
Andres Ando sõnas, et Vabariigi Valitsus otsustas eelnõu mitte toetada.

Otsustati:
6.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.11.2026 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).
6.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Annely Akkermann (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

6.3. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 6: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev; vastu 2: Aivar Kokk, Kersti Sarapuu; erapooletuid 0).

7. Info ja muud küsimused

7.1. Rahanduskomisjonile on laekunud Vabariigi Valitsuse arvamus Eesti Panga seaduse muutmise seaduse eelnõu 1013 SE kohta.
7.2. 2027. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (1037 SE) kohta on laekunud:
- Justiits- ja Digiministeeriumi kiri andmete täpsustamiseks, mis puudutab kohtute gruppi;
- Vabariigi Presidendi Kantselei arvamus 2027. aasta riigieelarve seaduse eelnõu kohta;
- Patarei kommunismiohvrite mälestusmuuseumi arvamus 2027. aasta riigieelarve seaduse eelnõu kohta.

(allkirjastatud digitaalselt)
Annely Akkermann
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Epp-Sandra Satsmann
protokollija